

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2
(Додаток 1)

Засновано у 2001 році

Передплатний індекс 23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

2007 р.

Київ – Рівне

Тематичний випуск

**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ТЕХНОЛОГІЇ**

(3 том), 2007 р.

Тематичні рубрики випуску:

Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України

Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна

Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

Інформаційні та інтерактивні технології у вищій освіті

Київ – Рівне

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти України протокол № 5/3 від 21 травня 2007 р.

Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.3. – Рівне: РДГУ, 2007. – 227 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв’язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

Головний редактор:

Віктор АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, голова наглядової ради Інституту вищої освіти АПН України

Перший заступник головного редактора:

Володимир ЛУГОВИЙ, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, директор інституту вищої освіти АПН України

Редакційна колегія:

Віталій БАБАК, доктор технічних наук, професор, ректор Національного авіаційного університету
Віль БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, ректор Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
Іван ВАКАРЧУК, доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Львівського національного університету імені І.Я.Франка
Микола ЄВТУХ, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення Вищої школи АПН України, академік АПН України

Михайло ЗГУРОВСЬКИЙ, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”

Іван ЗЯЗЮН, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, директор Інституту професійної освіти АПН України

Василь КРЕМЕНЬ, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, президент АПН України

Микола МИХАЛЬЧЕНКО, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України, президент Української академії політичних наук
Олекса ОНИЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік-секретар НАН України, директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, академік НАН України

Ганна ОНКОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України (заступник головного редактора)

Геннадій ПІВНЯК, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національної гірничої академії України
Віктор СКОПЕНКО, доктор хімічних наук, професор, академік НАН України, ректор Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка

Валерій СМОЛІЙ, доктор історичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України
Михайло СТЕПКО, кандидат фізико-математичних наук, професор, перший заступник директора Інституту вищої освіти АПН України

Петро ТАЛАНЧУК, доктор технічних наук, професор, академік АПН України, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”

Василь ТАЦІЙ, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, ректор Української національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

Юрій ШЕМШУЧЕНКО, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права НАН України

Микола ШКІЛЬ, доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія з напрямів:

педагогіки - Надія БІБІК, Наталія ДЕМ’ЯНЕНКО, Леонід КАНЩЕНКО, Галина КОЗЛАКОВА, Олексій МОРОЗ, Тамара ЯЦЕНКО

психології - Іван БЕХ, В’ячеслав КАЗМІРЕНКО, Сергій МАКСИМЕНКО, Віталій ТАТЕНКО, Юрій ТРОФИМОВ
філософії - Петро ГНАТЕНКО, Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ, Валентин КРИСАЧЕНКО, Володимир ЯРОШОВЕЦЬ

політології - Микола ГОЛОВАТИЙ, Федір КИРИЛЮК, Віктор ПАЗЕНОК, Віталій СКУРАТІВСЬКИЙ
економічної теорії - Віталій БОБРОВ, Володимир ЄВТУШЕВСЬКИЙ, Юрій НІКОЛЕНКО, Антон ФІЛІПЕНКО, Дмитро ЧЕРВАНЬОВ

Редакційна колегія випуску: Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Г.І., Малофій І.В., Уваркіна О.В., Дем’яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем’янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України. Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

У рамках гуманітарної освіти порівняльно-педагогічна тематика досі представлена недостатньо. Не лише педагоги, а й представники великої кількості інших професій - майбутні дипломати, журналісти, юристи, лінгвісти та інші – можуть підвищити свою фахову компетентність на основі даних про освіту і культуру інших держав. Найбільшу користь матимуть з них усі ті, хто у житті й праці частіше чи рідше контактує з громадянами інших держав, чия освіта і соціалізація відбувалися в умовах, що дуже відрізнялися від тих, які характерні для України.

Зрештою, не слід забувати і про те, що в Україні, хоч і повільніше, як в інших державах Європи, відбувається розширення складу національних меншин, зростає вплив інших культур і релігій. Врахування цього факту також свідчить на користь подальшого розвитку порівняльних досліджень не лише педагогів, а й представників інших наук.

Література

1. Єгоров Г., Лавриченко Н. Тенденції розвитку порівняльної педагогіки // Шлях освіти. – 1999. – №1. – С. 19-23.
2. Корсак К. Порівняльна педагогіка як наука і як навчальний предмет // Шлях освіти. – 1999. – №3. – С. 26-29.
3. Корсак К.В. Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально-філософський аналіз: Монографія. – К.–Н.: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 224 с.
4. Паспорти спеціальностей // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – 2005. – № 11.
5. Соколова Л.Н., Кузьміна Е.Н., Радионов М.П. Сравнительная педагогика. – М.: Просвещение, 1978.
6. Тараненко І. Методи порівняльно-педагогічних досліджень // Шлях освіти. – 2001. – №2. – С. 17-21.

Резюме. Доказано, что в современных педагогических науках в Украине мало внимания уделяется изучению состояния и тенденций развития образовательных систем других государств мира. Предложено обратить особое внимание на те из них, которые ни разу не были объектом исследований.

Summary. It is proved, that in modern pedagogical sciences in Ukraine not enough attention is given to studying of a condition and tendencies of development of educational systems of other states of the world. It is offered to pay special attention to those from them which never were object of researches.

УДК 159.922.1:159.9.019.4-057.875

А.І. Гончарова

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ЩОДО АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Резюме. Дана стаття присвячена аналізу гендерних стереотипів щодо агресивної поведінки у студентів.

Постановка проблеми. Людство переживає сьогодні економічні, соціальні, політичні і правові зміни, які не можуть не позначитися на баченні образу сучасного чоловіка й жінки. „Сьогодні немає нічого менш надійного, ніж стать. Принцип невизначеності розповсюджується на статеві відносини, як і на відносини, політичні й економічні” [4, с.45]. Зміни, що охопили всі сфери українського соціуму, переорієнтували існуючі ще в радянські часи стереотипи гендерної поведінки. Під гендерними стереотипами ми розуміємо узагальнені уявлення, що сформувалися в культурі по відношенню до поведінки жінки й чоловіка. Повага гендерних стереотипів обумовлена тим, що через культурно-історичні моделі відносин вибудовувалися погляди про стать особистості чоловіка й жінки. Соціокультурні норми визначають психологічні якості, моделі поведінки, види діяльності та професії жінок і чоловіків. Бути в суспільстві чоловіком чи жінкою означає не просто мати ті чи інші анатомічні особливості, а виконувати різні запропоновані ним функції, які мають особливість зберігати стійкий культурно-гендерний стереотип.

Ненсі Хенлі та Джутіт Холл дійшли висновку, що агресія – це єдина соціальна поведінка, для якої існують докази, які говорять про явні статеві відмінності.

Метою нашого дослідження є аналіз трансформації гендерного стереотипу у сучасного студентства щодо агресивної поведінки.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Аналізуючи психологічну літературу, ми бачимо, що існує тенденція до розширення рівня теоретизування навколо проблеми агресії. Так, Енн Кембелл вважає, що існують чіткі гендерні відмінності в значеннях агресії й насильства у жінок і чоловіків. Чоловіки розглядають агресивні або насильницькі дії як засоби твердження й підтримки контролю над іншими. Ці насильницькі дії є спробами утвердити позитивне розуміння „Я”, підвищити самооцінку, підтвердити владу в міжособистісній взаємодії, [6, с.62].

У роботах російських учених: Мігіної О.В., Петренко В.Ф., присвячених гендерному аналізу насильства, переважають дискурсивний і конструктивістський підходи: часто можна зустріти описи репрезентації маскулітного гендера в кіно. Крім того, цілий ряд робіт присвячений аналізу „військової” маскулітності.

Учені Ковальські, Вітчек та Берковіц відзначають, що в більшості робіт, спрямованих на дослідження статевої відмінностей в агресії, під останньою розуміється лише фізична агресія, а цей тип, як відзначалося пізніше, вірогідніше всього зустрічається в чоловіків. Дійсно, сильним фактором, для виявлення гендерних

відмінностей в агресії, за результатами досліджень Блока та Брісліна, був такий ситуативний контекст, котрий провокував вияв швидше фізичної агресії, ніж психологічної [4, с.162].

Уша Гупта і Піта Сінгут висловлюють думку, що агресивна поведінка є каналом розрядки збудження, що виникає при конфліктах. Дані експериментів показують, що це не завжди так, і певну роль виконують статеві відмінності в прояві агресії. В експериментах Д. Хокансона і його колег (D. Hokanson, M. Burgess, 1962; D. Hokanson, R. Edelman, 1966) досліджувані реагували на міжособистісний конфлікт агресивно або дружньо.

За даними Я. Ю. Копейко (2000), у чоловіків і жінок між агресивною поведінкою й рівнем тривожності існують зв'язки різного характеру. У чоловіків цей зв'язок зворотний, а у жінок - прямий. Автор робить висновок, що агресивна поведінка чоловіків має більш безпосередній характер і пов'язана з контролюючою функцією Супер-Его. У жінок така поведінка є деяким захисним механізмом, більш зв'язаним із силою - слабкістю Его [3,с.171].

Та обставина, що гендерні відмінності впливають на становлення, протікання й демонстрацію агресії, була переконливо доведена на прикладі досліджень індивідів, а також аналізом наявної літератури (Eagly & Steffen, 1986; Eagly & Wood, 1991). Першопричина цих відмінностей, однак, так і залишилася нез'ясованою. Багато біологів, які займаються вивченням соціальної поведінки, дотримуються думки, що гендерні відмінності в агресії зумовлені в основному генетичними факторами. Відповідно до цієї точки зору, для чоловіків характерний більш високий рівень фізичної агресії, тому що в минулому подібна поведінка давала їм можливість передавати свої гени наступному поколінню. Результатом такого природного добору, пов'язаного з відтворенням, стало те, що нинішні чоловіки більш схильні до фізичної агресії, а також до демонстрації фізіологічної адаптації й механізмів, пов'язаних із подібною поведінкою. Такі припущення, безумовно, не можна перевірити за допомогою прямого емпіричного дослідження. Однак, деякі дані можуть бути інтерпретовані як підтвердження припущення, що гендерні відмінності в агресії породжуються, принаймні частково, генетичними факторами. Наприклад, Садалла, Кенрік і Вершур (Sadalla, Kenrick & Vershure, 1987) прийшли до висновку, що такі дані свідчать про те, що напористе або агресивне поведіння може дійсно допомагати чоловікам передавати свої гени наступному поколінню - головна проблема, відповідно до доктрини біологів, що вивчають соціальну поведінку [4,с.322].

І знову, однак, немає можливості прямо перевірити потенційний внесок генетичних факторів у гендерні відмінності в агресії. Таким чином, роль цих факторів, як і раніше залишається недоступною для перевірки. Годі як результати дослідження вчених Медичного Пенсільванського Університету (Dabbs & other 1988) дають можливість стверджувати, що чоловіки агресивніші від жінок. Використовуючи відображення магнітного резонансу, вони вперше показали, що відносний розмір частин головного мозку, котрий обмежує агресію, у жінок більший у півтора рази, ніж у чоловіків. "Оскільки вченим усе краще вдається досліджувати функціональну діяльність різних частин кори головного мозку людини, ми все більше і більше виявляємо відмінності в тому, як працює логіка й мислення у чоловіка та жінки", зазначав Рубен Гур, котрий проводив ці дослідження. "Можливо, найбільш суттєва емоційна відмінність поведінки чоловіка й жінки, котра перебиває всі інші, - це агресія", - припустив учений. [1, с.168]

Завдання. Нами у грудні 2006 року було проведено експериментальне дослідження зміни гендерного стереотипу щодо агресивної поведінки у студентів (на прикладі студентів п'ятого курсу психолого-природничого факультету : 45 дівчат і 15 хлопців). Студентам було запропоновано пройти ряд тестів проективну методика „Малюнок Дерево рівності”, та малюнок „Якою (яким) мене хочуть бачити і якою (яким) я є” та проведена підсумкова бесіда.

Методика „Дерево рівності” (Малюнок 1) є проективною методикою, з допомогою якої визначаються соціальні позиції, обов'язки, емоційні прояви чоловіка та жінки. Малюнок дерева розділяється на дві частини: зліва – позиція щодо чоловіка, справа – щодо жінки.

Проективна методика „Малюнок людини” є проективною методикою, що широко використовується в психодіагностиці. Як будь-яка проективна техніка, вона звернена до змісту психологічної діяльності, що лежить не на "світлі свідомості", а знаходиться в підпороговому стані. Раціональний початок особистості регресує, і на його місце приходять ідеї, образи, зв'язки і відносини, позбавлені чіткої визначеності і логічної послідовності, проте наповнені смислом.

У символіці і графічній експресії малюнок виявляється неусвідомлювана реальність, що визначає поведінку і самопочуття індивіда.

Отримана в такий спосіб інформація використовується для судження про особливості самооцінки і уявлень обстежуваного. Модифікація тесту „Малюнок людини”, запропонована Романовою Н.М. як „Малюнок: якою (яким) мене хочуть бачити і якою (яким) я є” (Малюнок 2) дозволяє виявити гендерні установки й стереотипи особистості, суть відносин і взаємодії статей у сприйнятті обстежуваного; розкриває погляд на гендер і емоційні аспекти гендерних відносин, систему емоційних відносин і домінуючу гендерну позицію до власної і протилежної статі, дозволяє діагностувати афективний насичені комплекси цієї системи [7, с.23]. У даній статті ми розглянемо інтерпретації тільки тих особливостей малюнка, що співвідносяться з сферою, яка нас цікавить, а саме: гендерний стереотип щодо прояву агресії.

Обстежуваний одержує два чистих листа формату А4 і інструкцію: „на першому листі намалюйте дерево, гілки зправа це права, можливості, емоційні реакції чоловіка, зліва – жінки, а на другому зліва образ жінки (чоловіка) суспільнобажаного та зправа себе, якою (яким) ви є”, питання залишаються без уточнень. Після завершення роботи було проведено бесіду-коментар за результатами дослідження, задавались уточнюючі питання.

Отримані в такий спосіб графічні презентації обробляються, виділяються гендерні установки й стереотипи, що висвітлюють основні аспекти гендерної ідентичності, трансльовані за допомогою графічних зображень і символів.

У графічних репрезентаціях людські фігури часто знаходяться в системі навколишнього світу, малюнки доповнюються предметами, фігурами тварин або людей (в основному - дітей), що має, на наш погляд, не випадковий характер і повинне інтерпретуватися в контексті гендерних характеристик особистості.

Результати нашого дослідження показали, що 70% дівчат могли б відкрито проявити вербальну агресію, 12% фізичну (відкрита агресія у малюнку 1 зправа), 85% заперечили те, що агресивна поведінка притаманна у більшості випадків чоловікам. А у хлопців показники свідчили про низький рівень трансформації гендерного стереотипу щодо агресивної поведінки, відповідно 95% могли б проявити відкрито фізичну агресію, 50% - вербальну, 86% заперечили те, що жінкам притаманно демонструвати агресивну поведінку. З іншого боку, ми діагностували гендерне самовідношення студентів, та відповідність до гендерних стереотипів. Тому студентами було побудовано дерево актуальних гендерних стереотипів „Яким мене хочуть бачити”, і „Дерево рівності”. Так у 95 відсотків дівчат на малюнку зліва - „стереотипна жінка”, були відсутні ознаки будь-якої агресивної поведінки, але були відмічені у малюнку зправа - „Яка я є”, такі характеристики, які свідчать про наявну нормативну агресію: відсутність притаманних жінці гендерних атрибутів у одязі та наявність засобів індивідуального захисту (зброї). Ці дані свідчать про зміну стереотипу неагресивності жінки попри соціальне засудження, яке дівчата усвідомлюють. У хлопців, знову отримали майже рівнозначні дані зображені на обох малюнках: агресивність у поведінці є стереотипом відповідним самовідношенню.

Отже ми можемо зробити **висновок**, що в науковій літературі гостро піднімається тема диференціації причин проявів агресії у жінок і чоловіків, але не прослідковується рівень трансформації гендерних стереотипів. Дані нашого дослідження показали, що стереотипна думка, про відсутність агресії у поведінці жінок і її наявність у поведінці чоловіків підтримується майже виключно зі сторони хлопців-студентів. А зі сторони дівчат студентів прослідковується прогресивна трансформація гендерних стереотипів, і маскулінізація в поведінці та самовідношенні.

Перспективу нашого дослідження вбачаю у перенесенні його на більшу вибірку та у залученні різних верств молоді для перевірки і отримання більш достовірних даних щодо трансформації гендерних стереотипів у цілому.

Література

1. Блок Х.Д. Влияние дифференцированной социализации на развитие личности мужчины и женщины // Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб: Питер, 2000.
2. Здравомыслова Е.А., Темкина А.А. Социальное конструирование тендера // Социологический журнал. – 1998. – №3-4. – С. 56-67.
3. Ильин Е. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. – СПб., Питер, 2003. – 544с.
4. Искрин В. Диалектика полов. СПб.: Б&К, 2001г. – 207 с.
5. Либин А.В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций. М.: Просвещение, 1999. – 473 с.
6. Лорбер Д., Фарелл С. Принципы гендерного конструирования// Хрестоматия феминистских текстов (переводы). – С-Пб. – 2000. – С. 187.
7. Романова Н.М. Сексуальное насилие: гендерные установки и аттитуды преступников и жертв // Женщина. Гендер. Культура. – М.: МЦГИ, 1999.

Резюме. Стаття посвящена анализу гендерных различий в проявлении агрессивности в поведении, а также исследованию гендерных стереотипов в отношении агрессии и характера их трансформации в студенческой среде.

Summary. In the article the transformation of gender stereotypes of aggressin in behavior opens up. The author in her research shows that gender students stereotypes have been changed.

УДК:378.124:[111.852:008]

О.А. Гудовсек

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Резюме. В статті розкривається сутність естетичної культури, її основні компоненти, категорії, принципи та особливості її формування у підготовці майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Постановка проблеми. Закони України „Про освіту”, „Про позашкільну освіту”, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті одним із першорядних завдань визначили формування всебічно розвиненої особистості. Важливою стороною цього процесу є естетичне виховання, спрямоване на залучення молодого покоління до скарбниць духовної й художньої культури, до світу моральних цінностей, на формування естетичних понять, ідеалів, здатності сприймати і розуміти прекрасне. Естетичне виховання сприяє формуванню творчих здібностей особистості і зміцненню її моральних позицій.

ЗМІСТ

Секція 1

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ

<i>Лузік Е.В., Ладогубець Н.В.</i> Теоретико-методологічні основи формування інтегративних курсів як фундаменту системи неперервної освіти ХХІ століття	4
<i>Бадьора С.М.</i> Причини девіантної поведінки і наукова організація навчально-виховної роботи з девіантами ...	13
<i>Бойченко М.І., Горбунова Л.С., Корольов Б.І., Корсак К.В., Лукашевич М.П., Рябченко В.І., Уваркіна О.В.</i> Методологічні засади трансформації вищої освіти України в контексті Болонського процесу	16
<i>Дзоз В.О.</i> Гуманітарна політика держави у сфері релігії	21
<i>Кобельська Г.Г.</i> Про теоретичний і реалізаційний потенціал гасла „ноосферізації”	24
<i>Кучера Т.М.</i> Соціально-філософські принципи регіоналізму як механізму розвитку гуманітарної освіти в умовах трансформації суспільства (Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України)	27
<i>Малімон В.І.</i> Самоосвіта особистості як форма неперервної освіти	31
<i>Онкович Г.В., Борко Т.М.</i> Плекання літературної особистості як освітня парадигма	33
<i>Сабіров О.С.</i> Педагогічна актуалізація оздоровчих цінностей в освіті студентів у контексті євроінтеграційних зрушень	36
<i>Стойко С.В.</i> Філософія освіти на початку ХХІ століття: проблеми та знахідки	39
<i>Тепла О.М.</i> Гуманістичні цінності: структурно-компонентний аналіз	41
<i>Ущипівська Г.П.</i> Європейські інтеграційні процеси і зміни у підготовці науково-викладацьких кадрів вищої кваліфікації	43
<i>Шинкаренко Л.І.</i> Освіта дорослих: еволюція сучасних наукових поглядів	46

Секція 2

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

<i>Потапчук Т.В.</i> Морально-духовні цінності: визначення основних понять	51
<i>Буцяк В.І., Турко Н.Є.</i> Музичні твори Богдани Фільц в інструментальній підготовці вчителів музики (до 75-ої річниці від дня народження)	53
<i>Горбатюк Л.М.</i> Соціально-педагогічні аспекти розв’язання проблеми безпритульності підлітків як домінантної основи фахової педагогічної підготовки у вищій школі	55
<i>Данилова Г.С.</i> Вершини професіоналізму педагога як акмеологічний синтез тріади його компонентів	57
<i>Ніконенко І.С.</i> Роль іноземної мови у підготовці майбутніх правоохоронців до міжнародного співробітництва	61
<i>Цимбалюк О.М.</i> Теоретичні аспекти дослідження процесу розвитку комунікативної діяльності вчителя	65
<i>Антонюк Л.О.</i> З австрійського досвіду поєднання інтеграції в Європу і забезпечення якості вищої освіти	68
<i>Василюк В.М.</i> Законодавчі та нормативно-правові засади фізичної культури в Україні	70
<i>Васильєва М.О.</i> Створення рефлексивного середовища у процесі підготовки соціальних працівників	74
<i>Воронкова Б.А.</i> До питання урізноманітнення об’єктів дослідження „Порівняльної педагогіки”	76
<i>Гончарова А.І.</i> Трансформація гендерних стереотипів щодо агресивної поведінки у сучасних студентів	79
<i>Гудовсек О.А.</i> Формування естетичної культури майбутніх педагогів позашкільної освіти у вищих навчальних закладах	81
<i>Колесніков С.А.</i> Підготовка вчителя музики до забезпечення наступності музичного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в процесі формування орієнтації на мелодію	84
<i>Кряжєв П.В.</i> Якісні зміни вищої освіти у країнах Західної Європи наприкінці ХХ ст.	86
<i>Лалак Н.М.</i> Шляхи ефективності розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя засобами предмету „Історія”	90
<i>Мінакова Л.В.</i> Магістр і дослідницький сегмент його підготовки в педагогічному університеті	92
<i>Михайленко Т.В.</i> Специфіка виховної діяльності позашкільних закладів та громадських організацій канадських українців	95
<i>Лукач О.М.</i> Духовні цінності студентської молоді	98
<i>Ткачук О.С.</i> Формування професійної компетенції майбутнього вчителя щодо викладання фонетичного матеріалу в початкових класах	100
<i>Топіха А.М.</i> Педагогіка вищої школи: сучасні методологічні аспекти	104
<i>Халамендик В.Д.</i> Педагогічна освіта Миколаївщини (середина ХІХ – перша третина ХХ ст.)	106
<i>Щербань М.П.</i> Правова культура. Проблеми правового виховання студентської молоді	111
<i>Юзюк В.В.</i> Психолого-педагогічний аспект розвитку особистості школяра в системі сучасної освіти	115

Секція 3**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ (Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)**

<i>Кислицька Ю.О.</i> Формування нормативно-правової бази освіти в контексті євроінтеграційних процесів	119
<i>Волощук О.М.</i> Нова роль та значення педагога-організатора у сучасних умовах організації дозвілля	121
<i>Гетта Т.Л.</i> Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до здійснення особистісно орієнтованого підходу в навчанні	124
<i>Голуб Т.П.</i> Лінгвокультурологічна складова особисто-орієнтованого навчання	126
<i>Дівінська Н.О.</i> Проблеми формування професійних умінь студентів філологічних факультетів проводити навчально-педагогічні ігри	128
<i>Дуброва А.С., Мороз Л.В., Трофімчук В.М.</i> Із історії виникнення технологій розвивального навчання іноземної мови в ЗОШ та ВНЗ	131
<i>Ковальчук Н.П.</i> Технологія проектування структури і змісту пунктуаційної компетентності	133
<i>Козлова А.В.</i> Закордонний досвід підготовки журналістських кадрів	137
<i>Конопляник Л.М.</i> Підвищення рівня готовності майбутніх інженерів до використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності	139
<i>Кучер Ю.А.</i> Технологізація вищої освіти – ірландський варіант	143
<i>Любашенко О.В.</i> Навчання української мови на засадах суб'єктно-діяльнісного підходу	146
<i>Мельник О.В.</i> Удосконалення редакторської освіти засобами поетичного мистецтва	150
<i>Петрова А.І.</i> Зарубіжний досвід формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів	152
<i>Рахманов В.О.</i> Шляхи підвищення активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів при вивченні загальновійськових дисциплін	156
<i>Романюк С.К., Ковальчук Т.Г., Ковалюк В.В.</i> Організація індивідуальної та самостійної роботи студентів на заняттях з іноземної мови в умовах кредитно-модульної системи	160
<i>Снісаренко О.С.</i> Розвиток ключових компетентностей – необхідна умова ефективного впровадження особистісно-орієнтованих технологій	163
<i>Чемерис І.М.</i> Формування професійної компетентності студентів-журналістів засобами іншомовних періодичних видань (за результатами експерименту)	165
<i>Шушляпін О.І.</i> Компетентність випускника медичного вузу в контексті безперервної освіти, виховання і наставництва	168
<i>Щербань П.М.</i> Методика організації виховної діяльності студентів у класних колективах загальноосвітніх шкіл під час проходження педагогічних практик як одного з шляхів формування педагогічної культури	176
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний аспект модульності в навчанні	178

Секція 4**ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ**

<i>Біда О.А., Кравчук О.В.</i> Підготовка студентів до застосування інноваційних технологій на уроках у початковій ланці	183
<i>Комар О.А.</i> Оцінювання навчальної діяльності студентів у процесі проведення інтерактивного навчання	188
<i>Муковіз О.П., Прохур Ю.П.</i> Управління самостійною пізнавальною діяльністю студентів засобами інструментальної програмної системи МУДЛ	192
<i>Смирнова И.Л.</i> Роль компютеризації в спеціальній теоретической підготовке будущих пилотов	195
<i>Тімошин А.С.</i> Технологізація навчання прикладних математиків	198
<i>Свириденко А.А., Невмержицький О.А.</i> Поточно-рейтингова система контролю успішності студентів у вищих навчальних закладах	201
<i>Титаренко Н.Ю.</i> Знання програмно педагогічних систем (пмс) у методичній підготовці вчителя англійської мови	204
<i>Хрущ М.С.</i> Електронні освітні ресурси: аспекти класифікації, основні принципи розробки	210
<i>Цецик С.П.</i> Використання інтерактивних технологій навчання при викладанні вищої математики для студентів-екологів	212
<i>Варич О.С.</i> Використання новітніх інформаційних технологій для розвитку технічного мислення майбутніх вчителів трудового навчання на заняттях технічної творчості	215

Додатки

<i>Луговий В.І.</i> Проблема високих педагогічних технологій та особистісної орієнтації їх в освіті (теоретико-методологічний аспект)	219
<i>Левшин М.М.</i> Креативи проектування особистісноорієнтованих технологій навчання і виховання	222
<i>Відомості про авторів</i>	223

Наукове видання

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2 (додаток 1)

Тематичний випуск
Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології
Том 3

Редакційна колегія випуску:

Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постолювський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф.,
Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А.,
Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Т.І., Малофіїк І.В., Уваркіна О.В.,
Дем'яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В.,
Бобров В.Я., Дем'янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

Комп'ютерна верстка: Кравчук В.Ю.

Комп'ютерний макет: Кравчук В.Ю.

Підписано до друку 21.05.2007 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ізографічний. Ум. друк арк. 25,95. Замовлення № 28/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України.
Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний
університет.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел.26-48-83

В – 55 Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.3. – Рівне: РДГУ, 2007. – 227 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистіснозорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.